

VILÁG- TÖRTÉNET

A BÖLCSESZETTUDOMÁNYI KUTATÓKÖZPONT
TÖRTÉNETTUDOMÁNYI INTÉZETÉNEK FOLYÓIRATA

- **GYÖRKÖS ATTILA**
FRANCIA–MAGYAR DIPLOMÁCIAI KAPCSOLATOK (1499–1529)
- **BÁRÁNY ATTILA**
ROBERT WINGFIELD ANGOL KÖVET, A NÉMET-RÓMAI BIRODALOM
ÉS A MAGYAR KIRÁLYSÁG (1514–1515)
- **LAKATOS BÁLINT**
ANDREA DAL BURGO CSÁSZÁRI KÖVET
MAGYAR- ÉS CSEHORSZÁGI MISSZIÓJA (1521–1523)
- **MONOSTORI TIBOR**
EGER VÁRÁBÓL A NÁPOLYI KIRÁLYSÁGBA
- **SZEMLE**
BLÉNESI ÉVA, KRUPPA TAMÁS, NAGY KORNÉL, DINNYÉS PATRIK,
BALÁZS PÉTER ÍRÁSAI

VILÁGTÖRTÉNET
A Bölcsészettudományi Kutatóközpont
Történettudományi Intézetének folyóirata

Szerkesztők
Skorka Renáta (főszerkesztő)
Bíró László, Martí Tibor, Vámos Péter
(szerkesztők)

Szerkesztőbizottság
Glatz Ferenc (elnök), Borhi László, Erdődy Gábor,
Fischer Ferenc, Fodor Pál, Klaniczay Gábor,
Majoros István, Mihalik Béla Vilmos,
Pók Attila, Poór János

11. (43.) évfolyam 2021. 4.

TARTALOM

Követségek és szövetségek. A Magyar Királyság és a Német-római Birodalom a 16. század első felében (Péterfi Bence)	511
<i>Tanulmányok</i>	
Györkös Attila: Francia–magyar diplomáciai kapcsolatok (1499–1529)	517
Bárány Attila: Robert Wingfield angol követ, a Német-római Birodalom és a Magyar Királyság (1514–1515)	531
Lakatos Bálint: Andrea dal Burgo császári követ magyar- és csehországi missziója (1521–1523)	581
Monostori Tibor: Eger várából a Nápolyi Királyságba. Egy magyar gályarab szabadulása, szolgálatai és kérelme III. Ferdinánd császárhoz	629
<i>Szemle</i>	
Velence viharos vizeken (1499–1517) (Kruppa Tamás)	639
Bizánc és Róma uniós politikája és az örmény egyház (Nagy Kornél)	647
A történetírás a Kijevi és a Vlagyimir–szuzdali Ruszról (Dinnyés Patrik)	650
Tolerancia és intolerancia az újkori Európában (Balázs Péter)	652
Remények és veszélyek között (Blénesi Éva)	657

Jelen számunkat Péterfi Bence szerkesztette

Tolerancia és intolerancia az újkori Európában¹

Az utóbbi évtizedekben jól látható paradigmaváltás zajlik a vallási/felekezeti tolerancia újkori történetének kutatásában, legalábbis annak angolszász szeletében. Ezt, fogcsikorgatva bár, de azoknak is el kell ismerniük, akik eszmetörténeti érdeklődésük miatt elköteleződtek a korábbi módszertani kánon mellett és/vagy szimpatizáltak annak ideológiai előfeltevéseivel. Az új irány, melynek emblematikus alakjai Benjamin Kaplan és Alexandra Walsham, mindenképp az a felülről érkező (*top-down*) „ideologikusnak” nevezett felfogást bírálják, amelynek értelmében bölcselek által kidolgozott és törvényhozók által a gyakorlatba átültetett *teológiai-filozófiai érvek* alapozták volna meg a felekezetek újkori együttélését. A kutatások fókusza ennek megfelelően alapvető változáson ment keresztül: az új közelítés hívei a toleranciával kapcsolatos elméleti viták eszmetörténeti vizsgálatánál (milyen érveket használnak, milyen teológiai és bölcseleti tradícióra építenek az adott szerzők, miképpen illeszkednek a szabadság diskurzusának látszólag töretlen hagyományába stb.) sokkal relevánsabbnak ítélik a különböző felekezetekhez tartozó polgárok mindennapi együttélésének *társadalom- és mentalitástörténeti* kutatását. A fennkölt teóriánál, a protoliberalis bölcseleti kánon szövegeinek (Castellio, Bayle, Locke, Spinoza vagy éppen John Stuart Mill műveinek) eszmetörténeti elemezgetésénél gyümölcsözőbbnek tűnik szemükben a földhözragadt praxis vizsgálata.

Ben Kaplan emlékezetes megfogalmazása szerint a tolerancia gyakorlata ugyanis az esetek többségében nem elvi alapokon nyugszik, és egyáltalán nem feltétele a sokszínűség erkölcsi értéként való elfogadása,² a toleráns vagy intoleráns praxis szinte teljesen független a teológiai-bölcseleti reflexiótól. A szekularizáció győzedelmes előrehaladásáról és a gondolat szabadságának fokozatos kiterjesztéséről szóló nagy elbeszélést (*narrative of progress*) elvető historikus úgy véli, hogy amit némileg anakronisztikus módon toleranciának nevezünk, nem más tehát, mint pragmatikus és lokális válaszok gyűjteménye arra a kihívásra, amelyet a társadalom sajnálatos felekezeti megosztottsága jelent. A toleranciát és az intoleranciát egyébként sem érdemes abszolutizálni, vallja Kaplan, hiszen az újkori keresztények túlnyomó többsége nem fanatikus gyilkos, de nem is kantiánus bölcselet, hanem gyakorlati életcélokat követő és azok megvalósulásáért bizonyos kompromisszumokat megkötni hajlandó ember, aki ha más felekezethez tartozókkal kénytelen együtt élni, azt nem a másik

1 *Topographies of Tolerance and Intolerance. Responses to Religious Pluralism in Reformation Europe*. Eds.: Plummer, Marjorie Elizabeth – Christman, Victoria. Leiden–Boston, Brill, 2018. 267 p. (Studies in Central European histories, 64.)

2 „Toleration requires no principle of mutual acceptance, much less an embrace of diversity for its own sake.” Kaplan, Benjamin: *Divided by Faith. Religious Conflict and the Practice of Toleration in Early Modern Europe*. Cambridge, 2007. 8.

elfogadásának fontosságát aláhúzó etikai elvekre építve teszi, hanem pragmatikus megfontolásokból. A kötet ebből a szempontból látványosan egységes képet mutat: az olvasónak néha az lehet az érzése, hogy az egyes szerzők esetenként talán kissé erőltetett módon is próbálják hangsúlyozni, hogy eredményeik a „filozófiaillesen” kaplani értelmezés³ megalapozottságát bizonyítják.

Jelen kötetet, amely egy 2013-ban rendezett műhelyszemináriumról⁴ nőtt ki, két tematikus ciklus alkotja. Az első ciklus a tolerancia és intolerancia elválasztásának, megkülönböztetésének nehézségeit tárgyalja. A téma jó felvezetésül szolgál Victoria Christman írása, amely Antwerpen „újkeresztényeinek” kora újkori hányattatásait mutatja be, s e konkrét esettanulmányból kiindulva a vallási türelem újkori kutatásának átfogó perspektíváit is tárgyalja (*Ideology, Pragmatism and Co-Existence – Religious Tolerance in the Early Modern West*). A szerző célja annak illusztrálása, hogy még ha a politikai diskurzusban elő is kerülnek teológiai-bölcséleti érvek a tolerancia mellett, azt sem kell különösebben „komolyan vennünk”, mert az efféle argumentáció mögött a kora újkorban sohasem valamiféle átfogó szabadság-filozófia húzódik, hanem szinte kizárólag pragmatikus megfontolások. A konkrét példa: V. Károly, német-római császárként és Németalföld uraként, egyaránt a katolikus egyház monopóliumának fenntartásában és a vallási heterodoxia minden formájának elfojtásában volt érdekelt. Antwerpen városi tanácsa azonban V. Károly egymást követő valláspolitikai ediktumait úgy értékelte, hogy a császár ezek kibocsátásával a város történeti kiváltságait és gazdasági érdekeit egyaránt megsérti (arról a metropoliszról beszélünk, amelynek népessége a 16. század első felében elérte a 100 ezret, amely a németalföldi adóbevételek 75 százalékát produkálta, s amelynek hagyományosan szokása volt biztosítani a város pezsgő gazdasági életéhez hozzájárulók lelkiismereti szabadságát). Különösen intenzíven veszik védelmükbe az antwerpeniek a városban egy-két nemzedék óta megtelepedett portugál anyanyelvű újkeresztény *conversókat*, akiknek nem kizárólag azzal a váddal kellett szembenézniük, hogy lelkük mélyén továbbra is atyáik hitét vallják (azaz keresztény hitre térésük nem őszinte meggyőződést tükröz), hanem azzal is, hogy a szaloniki zsidókkal összejátszva az Oszmán Birodalom javára gyűjtenek politikai, gazdasági és akár katonai információkat. A városi tanácsnokok sokáig kizárólag pragmatikus és gazdasági természetű érvekkel próbálták óvni gyanúba keveredett polgártársaikat – ezekre az érvekre az adóbevételeit maximalizálni kívánó császár sokáig fogékonyak is bizonyult. Amikor azonban az 1540-es évek végén a portugáliai események hatására Károly minden korábbinál eltökéltebben lépett fel az újkeresztények ellen, a városi tanács olyan levelet írt Granvelle arras-i püspöknek, a császár egyházügyi tanácsadójának, amelyben már kifejezetten teológiai/etikai természetű érveket is felhozott a portugálok védelmében. Christman, a kötet kaplani szellemének megfelelően úgy értelmezi a történéseket, hogy az erasmusi–castelliói argumentumok szerepeltetése alapvetően azzal a pragmatikus okkal magyarázható, hogy címzettje nem a császár, hanem egy püspök, akinek hivatásánál és képzettségénél fogva fogékonyak illene lennie a bibliai és bölcséleti érvrendszerre. A lelkiismeret szabadságának átfogó elvi védelmezéséről és a sokszínűség értékékként való tételezéséről azonban még ebben a levélben sincs szó, azaz a liberális moralizálás kizárólag egy pragmatikus stratégia részeként – mégpedig nem is központi elemeként – értelmezhető.

3 Erről bővebben lásd: Balázs Péter: Az újkori vallási tolerancia elmélete és gyakorlata – historiográfiai áttekintés. In: *Acta Universitatis Szegediensis: Acta Historica*, 141. (2017) 3–14.

4 Ennek helyszíne a H. Henry Meeter Center for Calvin Studies (Calvin College, Grand Rapids, Michigan, US) volt.

Timothy Fehler tanulmánya (*Coexistence and Confessionalization: Emden's Topography of Religious Pluralism*) azt bizonyítja, hogy az újkorban nemcsak a tolerancia, hanem az intolerancia is elsősorban pragmatikus karakterjegyeket mutat. A fríz területen fekvő Emden városa, amely a sikeres református konfesszionalizáció iskolapéldájának tekinthető, miután megszabadult ferences kolostorától, és miután teljességgel felszámolta a katolikus vallásgyakorlatot, részben teológiai, részben gazdasági, részben pedig politikai megfontolásokból mégis megtúrta a lutheránus, az anabaptista és a zsidó polgárok jelenlétét. Az előbbi két felekezet vallásgyakorlatát korlátozta ugyan a városi tanács, s a református lelképászorok arra szólították fel híveiket, hogy kerüljék vagy szorítsák a minimálisan szükségesre a velük való érintkezést, ám az együttélés e korlátozott formában mégis megvalósult. A zsidókat külön utcába próbálták szorítani (a gettósítási kísérlet részleges sikerrel járt), s védelmi pénzt (*Schutzgeld*) is szedtek tőlük. Fehler szerint a tanulság egyértelmű. Emdenben szó sincs elvi alapokon nyugvó toleranciáról, hiszen a sokszínűséget lényegében senki sem tekinti védelmezendő értéknek: a felekezetek együttélése helyzet szülte kényszer, és semmi más.

James Blakeley írása (*Resisting Biconfessionalism and Coexistence in the Common Territories of the Western Swiss Confederation*) bizonyítja, hogy „papíron” akár toleránsként is értékelhető intézkedések is szolgálhattak eredendően intoleráns célokat. Az 1528 óta „megreformált” hiten lévő Bern és a katolikus hithez hűséges Fribourg közösen gyakorolja a felügyeletet Orbe és Grandson felett. Mindkét város deklarálja ugyan, hogy a szóban forgó terület minden lakosa szabadon gyakorolhatja vallásos hitét, és a bikonfesszionizmus erőszakos felszámolására nem törekszik, a gyakorlat ezzel szemben azt mutatja, hogy a *Corpus Christianum* korábbi egységének felbomlása állandó konfliktusokkal jár, s hogy a bernieknek valójában eszük ágában sincs visszafogni a terület protestánsná tételét célzó kísérleteiket. Bár 1532-ben a két városi tanács közös rendeletben tesz hitet a bikonfesszionális állapot fenntartása és a kétoldali erőszakos túlkapások felszámolása mellett, a bernieknek két évtized leforgása alatt, 1554-re mégis sikerül megszüntetni a katolikus vallásgyakorlatot a tárgyal régióban. A békés együttélésről és a felekezeti határokon átívelő evangéliumi szeretetről szóló deklarációk tehát üresek: csak a hatalmi gépezetek kérelmetlen működésének lepléül szolgálnak.

A tolerancia újkori elméletének és gyakorlatának kutatói általában némiképp zavarban vannak a boszorkányperek tárgyalásakor, mivel a kérdés nem integrálható zökkenőmentesen a vallásüldözés (*religious persecution*) tematikájába. William Bradford Smith (*The Persecution of Witches and Discourse on Toleration in Early Modern Germany*) azt kívánja bizonyítani, hogy a Német-római Birodalom katolikus tartományában a boszorkányégetések bírálói gyakran „procedurális” (értsd: nem elvi, hanem „eljárásjogi”) alapokon javasoltak toleranciát az érintettek vonatkozásában, s hogy ezen attitűd szoros rokonságban áll az eretnekekkel és a felekezeti kisebbségekkel szembeni „pragmatikus” toleranciával. A tanulmányban tárgyalt jogászok szerint boszorkányperek nyilvánvalóan léteznek, s az is világos, hogy a sátán szolgálai, megtűrésüknek tehát semmiféle elvi alapja nem lehet, mivel a Gonoszszal nem köthető elvi kompromisszum. A boszorkányperek kritikusai azonban – anélkül tehát, hogy tagadnák a boszorkányperek létét vagy veszélyes voltukat – élhetnek egyfelől azzal az érveléssel, hogy a birodalom közjoga lehetővé teszi a vallási heterodoxok üldözésének ideiglenes felfüggesztését, amennyiben az üldözés megingatja a politikai rend stabilitását, másfelől pedig hivatkozhatnak arra is, hogy a kínzásra épülő joggyakorlat egyszerűen nem teremtet kellőképpen biztos alapot a bűnösök elítélésére, hiszen a kínvallatás során a vádlott kész olyasmit is bevallani, amit egyáltalán nem is követett el. Elődeinek megfontolásait radikális formába öntő munkájában Friedrich Spee felhívja a világi hatóságok figyelmét: a fenn-

álló ítélkezési gyakorlatban óriási a veszélye annak, hogy valódi boszorkányok mellett ártatlannak is máglyára kerülnek, ami egyfelől összeegyeztethetetlen a keresztényi *caritasszal*, másfelől pedig megingathatja a világi hatalom képviselőinek igazságosságába vetett hitet, s könnyen lázongáshoz vezethet. A kötetbe jól illő tanulság: nemcsak valamiféle racionalisztikus tolerancia-filozófia alapján, hanem pragmatikus politikai megfontolások, a birodalmi jogrend és a keresztényi *caritas* nevében is lehet érvelni a boszorkányüldözések fenntartása ellen.

David Luebke tanulmányából (*Concubinaries as Citizens: Mediating Confessional Plurality in Westphalian Towns, 1550–1650*) kiderül, hogy a münsteri katolikus papok jelentős része hagyományosan tartott szeretőt/ágyast, s a hívek ezért – néhány kivételtől eltekintve – nem ítélték el őket, sőt az efféle – egyházjogilag nyilván védhetetlen – kapcsolat „polgári” integrációjuk fontos tényezője volt, mivel a közösség szemlátomást jobban bízott egy olyan egyházi emberben, akit efféle szociális kötelék kapcsolt össze a városi polgárokkal: a püspök-herceggel vagy más egyházi autoritással való konfliktus esetén feltételezhető volt, hogy a „nős” pap inkább a közösséghez lesz lojális, mint a felsőbbséghez. A reformációt követően a házaspáros lelkipásztorok jó példája nyilván új kontextusba helyezte a jelenséget. Szemmel látható, hogy ez a katolikus és a protestáns gyakorlat között fennálló párhuzamosság alkalmas volt a felekezetek közötti feszültségek enyhítésére, ráadásul, mivel a komplex felekezeti képet mutató vesztfál területeken egyébként sem volt különösebben intenzív a felülről érkező konfesszionális kényszer, az egyháziak és laikusok a lehető legkétszósabb és a lehető legkevésbé kategorikusan definiálták magukat katolikusként vagy protestánsként. A tanulság ismét csak az, hogy a mindennapi (többé-kevésbé) békés együttélés mennyire független mindenféle elvi megfontolástól.

A kötet második ciklusának címe (*Mapping Memory*) emlékezetpolitikai közelítésre utal, ám a két ciklus tematikai elkülönülése egyáltalán nem nevezhető látványosnak. Emily Gray írása (*Celebrating Peace in Bi-Confessional Augsburg: Lutheran Churches and Remembrance Culture*) azt vizsgálja, hogy az augsburgi evangélikus polgárok miképpen ünnepelték a vesztfáliai béke évfordulóit. A *Hohes Friedenfest* celebrálása egyáltalán nem a felekezeti együttélés boldogságának kihangsúlyozása vagy a szekularizáció elmélyülésének irányába mutatott, hanem – épp ellenkezőleg – a helyi evangélikus identitás megerősítését szolgálta, polemikus, sőt kifejezetten intoleráns szellemben. David Mayes tanulmánya (*Discord via Toleration: Clerical Conflict in the Post-Westphalian Imperial Territories*) pedig azt látszik bizonyítani, hogy a 17–18. század során a különböző felekezetekhez tartozó egyházi emberek (papok, lelkipásztorok) közti konfliktusok gyakorisága és intenzitása egyáltalán nem mérséklődött, sokkal inkább fokozódott. A vesztfáliai béke megeremtette annak lehetőségét, hogy különféle felekezeti polgárok éljenek egy politikai közösségben, ugyanakkor meg is sokszorozta a konfliktusok gyakoriságát. A tolerancia intézményesülése paradox módon az intoleráns epizódok számát is növelte – ezzel a meglátással kívánják cáfolni, összhangban a kaplani bírálattal, a *narrative of progresst*. Bár arra mindenképpen alkalmasak ezek a tanulmányok, hogy illusztrálják: a tolerancia térhódításának folyamata a legkevésbé sem volt lineáris, azért érdemes persze hozzátenni, az itt tárgyalt konfliktusok leginkább jogi és politikai fegyverekkel megvívott kompetenciaviták voltak, amelyeket össze sem lehet hasonlítani az 1648 előtti gyakran véres és erőszakos összeütközésekkel.

Marjorie Elisabeth Plummer egy német falucska, Welper példáján illusztrálja (*Parish Clergy, Patronage Rights and Regional Politics in the Convent Churches of Welper, 1532–1697*), hogy a 16–18. században a feloldatlan feszültségek miatt a katolikusoknak és a protestánsoknak egyre inkább nehezükre esett közösen használniuk a helység templomát, s a ciszterci apácák végül 1697-ben úgy döntöttek, hogy a *simultaneumot* felszámolva inkább saját zárda-

templomot építenek. A falu – amely tárgyalt korszakunkban először a Vesztfáliai Hercegség, majd a brandenburgi választófejedelem, végül a porosz király fennhatósága alá tartozott – népességében fokozatosan többségbe kerültek az evangélikusok, akik képesek voltak kidolgozni egy megosztott templomhasználatra épülő és sokáig mindkét fél számára elfogadhatónak tűnő *modus vivendi*-t a konvent apácaival és a katolikus hívekkel. Ez a villongásokkal és komolyabb összeütközésekkel terhes együttélés azonban mindkét közösség életét megkeserítette, így az elkülönülést mindenki felszabadulásként élte meg. Plummer értelmezésében a történet fényesen bizonyítja, hogy a vesztfáliai béke hatékonyan tűnő politikai megoldást hozott ugyan az erőszakos felekezeti összetűzések problémájára, a 19. századig azonban lélekben nem közeledtek egymáshoz a konfesszionális határok különböző oldalain élő hívek.

Geoffrey Dipple tanulmánya (*Anabaptists and 17th Century Arguments for Religious Toleration*) talán a leghagyományosabb a kötet írásai közül, amennyiben legalábbis érveket tárgyal és nem csak gyakorlatokat. Az írás értékes hozzájárulás ahhoz a vitához, amely arról szól, hogy mennyiben olvashatjuk a 16–17. századi anabaptisták eszmetuttatásait a lelkiismereti szabadság feltétlenül szükséges voltáról a vallásszabadság modern és liberális eszmerendszerének előzményeiként.

Shira C. Weidenbaum egy Jean de Moncy nevű tanító 1608-ban közzétett „pedagógiai” írásművét tárgyalja (*Imagined Conversations: Strategies for Survival in the Dialogues Rustiques*), amelyben a kálvini református hit alapvetéseit egy katolikus pappal vitába bocsátkozó fiktív pásztor – környezetének világi spirituális vezetőjeként – prezentálja olvasmányos formában. 1613-ban Moncy egy új szereplőket színre állító folytatással gazdagítja a regényes narrációt, amely különösen nagy hangsúlyt fektet a nikodémizmus problémájára. A Genfben kiadott munka igazi bestsellere a kornak: a 17. században mintegy harminc kiadást ért meg. Az Egyesült Tartományokhoz tartozó (tehát hivatalosan protestáns) Gelderland és a Spanyol-Németalföld részét képező (tehát katolikus) Artois tartomány határvidékére lokalizált történet hűsbavágó aktualitással már nem rendelkezik ugyan a században, mivel a régióban a felekezetek közötti heves küzdelmek viszonylagos nyugvópontra jutottak, az üldöztetés megtapasztalásának emléke azonban nagy szerepet játszik a (katolikus és református) hit megerősödésében és a felekezeti identitás megszilárdulásában. A szöveg üzenete világos. Egy hívőnek sem szabad nikodémia módon katolikus földön maradnia: az Evangélium követőinek holland vagy genfi területre vándorolva kell teljes életet élniük.

A kötetet rövid epilógus zárja, amelyben Amy Nelson Burnett ismétli el Kaplannak a tolerancia eszmetörténeti vizsgálatának elégtelenségét és az említett narratíva elvetésének szükséges voltát tárgyaló (fentebb már röviden ismertetett) téziseit. A kiadvány – amely címében ugyan a reformáció Európájára utal, a benne foglalt tanulmányok azonban szinte kizárólag a Német-római Birodalomra, Németalföldre és a svájci kantonokra összpontosítanak – összességében arról tanúskodik, hogy az új kutatási paradigma nyilvánvalóan képes komoly eredmények felmutatására, az irányzat képviselőinek felróni talán csak azt lehet, hogy polemikus hevületükben túl sok nyilat lőnek ki az eszmetörténeti/filozófiatörténeti közelítés híveinek irányába. E sorok írójának álláspontja szerint ugyanis a két kutatási irány eredményeinek rafinált összeegyeztetése üdvözítőbb volna a kérelhetetlen filozófiaellenességnél.

Balázs Péter*

* A szerző a Szegedi Tudományegyetem BTK Újkori Egyetemes Történeti és Mediterrán Tanulmányok Tanzékiének egyetemi docense (6722 Szeged, Egyetem u. 2.).

CONTENTS

Diplomatic Missions and Alliances: The Kingdom of Hungary and the Holy Roman Empire in the First Half of the Sixteenth Century (Bence Péterfi)	511

Studies

Attila Györkös: French–Hungarian Diplomatic Relations (1499–1529)	517
Attila Bárány: Sir Robert Wingfield, Resident Ambassador of Tudor England, the Holy Roman Empire and Hungary (1514–1515)	531
Bálint Lakatos: The Hungarian–Bohemian Mission of an Imperial Ambassador, Andrea dal Burgo (1521–1523)	581
Tibor Monostori: From the Castle of Eger to the Kingdom of Naples: The Release and Services of a Hungarian Galley Slave and His Petition to the Emperor Ferdinand III	629

Book Reviews

Venice on Stormy Waters (1499–1517) (Tamás Kruppa)	639
Armenian Religious Identity and the Churches of Constantinople and Rome (Kornél Nagy)	647
Historiography on the Rus of Kiev and Vladimir–Suzdal (Patrik Dinnyés)	650
Topographies of Tolerance and Intolerance (Péter Balázs)	652
Between Hopes and Dangers (Éva Blénesi)	657

Ára: 600 Ft
Előfizetőknek: 500 Ft

TERJESZTI A MAGYAR POSTA

Előfizethető személyesen a postahelyeken és a kézbesítőknél, vagy a Központi Hírlap Iroda zöldszámán: 06-80/444-444, e-mailen: hirlapelofizetes@posta.hu, faxon: 1-303-3440, vagy levélben a Magyar Posta Zrt. Központi Hírlap Iroda, Budapest 1008 címen.

Számonként megvásárolható a Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézetében (1097 Budapest, Tóth Kálmán utca 4., telefon: 224-6700/4624, 4626 mellék), illetve a Penna Bölcsész Könyvesboltban (1053 Budapest, Magyar utca 40., telefon: 06 30/203-1769).

A Világtörténet 2021-es évfolyamának megjelenését a Magyar Tudományos Akadémia, a Nemzeti Kulturális Alap és az ELKH Titkársága támogatja

nka
Nemzeti Kulturális Alap

ELKH | Eötvös Loránd
Kutatói Hálózat